

Літаратурны Дадатак

Уладзімер Дудзіцкі

Прысяга

1

Мы крываю на шляху стагодзьдзяў
несьмяротнае імя такое —
Беларусъ!

Аўтар

2

І толькі варты той жыцця ѹ свабоды,
Хто кожны дзень за іх ідзе у бой!

Гётэ

I

Навальніцы зьнішчальная ўлева
напаіла душу маю гневам.

Ен, акрылены, думы пакратай
і наструні пад грукат гарматаў;

пад разльві агнёу і пажараў,
плач сіротай і енкі ахвяраў ...

Думы словам вазьму апрану я —
няхай слова настрою пільнуне ...

Няхай вошчаница подыхам вёснаў
туки музыкі гнеўна-узынёслай

і вядуць нас, узяўши аберуч,
на змаганыне за Волю і Веру!

Калі сэрца крануць і расчуляць —
Маці бось свайго сына начуе;

боль, што ў грудзі гарачая выцяй
на зьмярканыне ѹ разьюшаным спрыце ...;

боль і цёплую радасьць спадзвеву,
скрыжаваную з сілаю гневу ...

Маці скажа: ідзеце сюды вы
слушай думы жыцця агнёвия —

думы працы і думы змаганьня,
думы блізкага, съветлага раньня!

Гэтак час набудзі і пакратай
струны сэрца пад грукат гарматаў.

каб у сыцілых фрагментах памы
расказаць, як жылі і жывем мы;

каб пад родным, скрываўленым съязгам
даць Радзіме пакутнай прысягу.

II

Дарагая моя Радзіма!
Слова песьняю стацца прымусь,
каб яна нашу радасьць пладзіла,
што на съвеце жыве Беларусь;

і, мінаючи глум і муки,
на прысуджаным долія крыжы

* * *

Мы доўга плылі ѹ бурным моры,
І ўраз — жаданая зямля!
Вы добра паказалі, зоры,
Зарука ѹ тым, — трэск карабля.
Што сеў на скалы ѹ змрочным моры.
Прывет, жаданая зямля!
І бястрывожна бачаць зоры,
Як тонуць людзі з карабля.
1912

—◇—

* * *

Была калісі парапа: гучэла завіхруха
І замяла мае мінуўшчыны съляды.
Усыціхла ўжо яна ... Плынуць у达尔 гады,
А ўсё на б'юцца крылы духа:
Куды цяпра ісці? Куды?

Ў душы гарыць агонь нуды, — пануры, чорны,
Ці мне крываці сълёсі сваі яго заліць
І плюгам цяжкага мучэнія сэрца ўзрыць? —
Мо ўзыдуць там надзея зёрны!
Куды-ж ісці і што рабіць?

1912

—◇—

МНЕ СЫНЛАСЯ

Ўсё вышэй і вышэй я на гару узьбіраўся,
Падыймаўся да сонца, што дае нам цяплю;
Але толькі чым болей да яго набліжаўся,
Тым усё халадней, маркатней мне было.

Зарыпей сънег съпучы пад маймі нагамі,
І марозам калочым твар пякло ўсё крапчай.

несла дзецям тваім і ўнукам
найвялікшае права — жыць!

III

Ня сплямілася ѹ не заліпа
злачыннасць грахоу і правін ...
Як човен із зарасіляў, выплыў
праз морак гадоў успамін.

Жыццё нас і гнула і секла
на часткі і напал — абы
у хітра змайстрованым пекле
пладзіліся ѹ чахлі рабы ...

На д'ябалскім чорным экране
жахлівы віднешча сълед:
на болем разъяранай ране
Краіны трухлее шкілет ...

Шавеляцца жоўтыя косыці,
і чэрап сухі галавы
аб лёссе свае маладосці
такое гаворыць жывім:

IV

Як каралі і калечылі — не галасіла,
толькі тварам сінім прыпадала да зямліцы.
Гэтакую, як той камень крамяністы, сілу
мела шчуплаг, лая у целе маладзіца.

Словам не азвалася да ворагаў ніразу
і павекаў не расплюшыла. Каму? Навошта?
Заплаціла Маладзіца катам за образу
ня чым небудзь, а жыццё — найдара-

[жэйшым коштам].

Галасілі ўсе равесніцы, бацькі, сястрыцы.
Покатам кацілася над полем галашэніне.
Ля вазёраў нашых сініх, паміж лозаў ніцых
унураўся неўтрапёны пошчак у імшэнінкі.

А лясы — бары сунічныя — на хіб зялёны
падымалі і вышай яго штурлялі — ўгору,
каб начулі не адны мы — цэлы съвет, — міль-
пра вялікае на Беларусі нашай гора ... [ённы

V

І казалі людзі, і казалі проста:
— Наша шчасльце — за дванаццацю замкамі...
На парозе хаты, на дарозе росту
доля ўзгадавала цяжкі гора камень ...

І пыталі людзі, і пыталі шчыра:
— Ці не разъмінца наша шчасльце з намі?
Ці не закалыша шум трывожны віру
цьвету сноў дзяўчоных у гаротным найме? ..

І чакалі людзі, і сыцікалі скроні:
— А калі-ж мы скажам слова гневу сіле,
каб лягло, як сонца, шчасльце на далоні,
каб жыццё людзкое больш не галасіла? ..

1911

I, пануры, стамлёны, ўніз пайшоў я сънягамі,
Сонца там хоць і далей, але грэе цяплей!

—◇—

* * *

Шмат у нашым жыцці ёсьць дарог,
А вядуць яны ўсе да магілы.
І бяз ясных надзеяў, бяз трывог,
Загубіўши апошнюю сілы,
Мы зыйдомся, спаткнемся там
І спытаем сябе для чаго мы
Па далёкіх і розных пущах
Адзінока ўшлі ѹ край невядомы?
І чаму паспышаліся так,
Напружаки ўсе свае сілы,
Калі, ціха паўзучы, чарвяк
Ўсё-ж дагнаў нас ля самай магілы?

—◇—

Мадонны

У ВЕСЦЫ

Lumen coeli, sancta rosa!
A. Пушкін

Хвалююць сэрца нам дзяўчоны пастаці
І душы мацерко нас могуць чараваці;
Вышэйшая краса — ѹ іх зылітнасці жывой!
Артысты-маляры съхіліліся прад ёй,
Жадаючы зьявіць цераз свае хусыні
Пачуцьці мацеркі у вобліку дзяўчыны.
Красы тэй сымбалъ, Маці-Дзева, стала ты, —
І глянулі твае спад пэндзялія чырты.
З таёмным дрыгатам на іх я пазіраю,
А сэрца ўсё імкне да бацькаўскага краю.
Мінулае сваё прыпамінаю я!

I казалі людзям поле, лес і зоры:

— Як ня сёньня — заўтра, а 'ткі легчы мусіць,
бо ня заўжды-ж маюць, як чаўны у моры,
трушчыць іклы бураў косьці Беларусі!

VI

Край дружбы з радасьцяй ня меў:
туга была штодзёнай госьціяй.
І голас моўкуну і нямеў,
як песні скутай маладосці.

I маладосці ня было:
спыніла старасць на паўкроку ...
Яна тугім упала **тлом**
пласцім на стоптаным абтоку.

Гайдай трагічную труну
вястроў халодных час дыроткі.
І край прыгадваў даўніну,
жыццё стваральніка і продкаў.

Ня раз братоў маіх, сясьцёр,
на раду ў хату, какуць, клікаў,
дыша прышлі, бо ѹ сълед расыцёр
чужакі лад асокай шпікаў.

Шчымела сэрца. I штодня,
каб кръгуду помстай перагрызыці,
у съценія білася радня —
шукала скованага війсьца ...

Інакшых лекаў анідзе
ня мела ўзяць Радзіма-Маці.
I гурт сям'і яе радзеў
на чорным гора перакаце ...

I сълёзы буйныя цяклі,
пайлі пекла мур акуты.

Калі, пытаўся Край, калі
цярпей хто гэткія пакуты?

Навокал — вусыціш. Ні души.
I дзесь пад точаным нарогам
нямую цемру варушы
вар'яцтвам выклікана рогат ...

VII

Дарогі разьмінуліся на ўсходзе
і ўперліся ѹ нямыя тупікі ...
Нязвыклымі шляхамі людзі ходзяць,
тасуочы у памяці вякі.

Дванаццаты. Сямнаццаты. Дваццаты —
апошнія, заключная вярста ... —
калоціца, цярпіласяція напяты,
пад вобразам расыпятага Хрыста.

Нікому і нідзе даўно ня съпіцца:
тасуочы у памяці вякі,
і неба нагартованыя съпіцы
ўядоцца ѹ нямыя тупікі ...

VIII

Стрэлы чорныя цела зямлі працялі ...
Маці родная, сэрцам паслухай,
і скажы сваім дзецям, ці бачыў калі
Край такую ѹ жыцці завіруху.

Голос любы, цярбячы шэрасць імжы,
азываеца з хваль землятрусу:
— Гэта-ж д'яблавы руки ўбіаюць нажы
у съвяту душу Беларуса ...

IX

Стам па-над кручай. Сівія гарбы,
нязломнае сілы грамады,
грукочуюць і крываць съчен чорных ілбы —
астоі чужацкага ладу.

Зрываюцца буры з патрэсканых скал,
каб яркнулі зоры над пусткай,
каб сълед ліхадзея агнём спаласкаць
з ашпрау зямлі беларускай!

Сягоныя разгон хай ня поўны яшчэ,
ён заўтра патроіца ... Потым
ушчэнт чужаніцы ярмо расыпячэ,
мурсы, зытаваныя потам ...

Іх ладзілі доўга найміты-майстры,
хаваючы ганьбу і сорам,
каб кроілі згубныя мору вятры
людзкую ў мурох непакору;

каб нема стагналі тугія пласты
у лёхах зьдзічэлага ўсходу;
каб цела калечыла лютая стынь
ахвярам крывіцкага роду ...

Машнэе пачатая сілаў разыня —
упартае бураў змаганьне.

Пад грывамі пушчаў, чакаючы дні,
стайм ля апошніяе грані ...

X

Калісці сокамі грудзей
жывіла продкаў ты, зямліца.
I нам, каб род не парадзеў,
дазволь пітва твайго напіцца.

З маленства сънілася у съне,
было крываці дум адзінкі.
Яму, як сонцу і вясне,
маліца хочам на Радзіме.

На землях вышпетралых, дзе
над курганамі вецир вые;
дзе гора едзе на бядзе,
абніўши дзіды агнёвия ...

Дзе, веру росычы, браты
за волю кроў зямлі аддалі,
і дзе лунае дух съяўты,
над мужнасцяй бунтарных даляў ...

Паі-ж нас сокамі грудз

XI

Вось і Менск — старажытнае места.
Маршы, песні і золата вестак ...

Вось Няміга й Высокая Плошча.
Сонца вусны і думы палошча ...

Вось жаўнеры і белыя коні,
і абрац старадаўнія Пагоні ...

*

«Бійце ў сэрцы іх, — бійце мячамі,
Не давайце чужынцамі быць!
Хай пачуюць, як сэрца часамі
Аб радзімай старенцы баліц ...»

Маці родная, Маці-Краіна!
Ня усыцьшица гэтакі боль ...
Ты прабач, Ты прымі свайго сына,
За Цябе яму ўмерці дазволь!»

XII

... Паслья доўгіх і цяжкіх разлучын
радасць стрэчы узрушыць балоча.

I скрыжуцца вочы і рукі
пад цудоўныя радасць гукі ...

У зняслаўленай бацькаўской хаце
пачастуе сыноў сваіх маци.

Кроплі чыстыя першае чары
абдадуць цела палкасцяй вару

i спалошчуть атруту былога
моцным хмелем пітва дарагога.

Гэтак, збыўшы пакуту разлучын,
радасць стрэчы узрушыць балоча ...

XIII

Каля святыні, на пагосце,
пад беларускім родным съягам
увесь народ крывіцкі й госьці
пачаюць нашую прысягу.

Мы трэчыя ўкленчым урачыста
і прысягнем Радзіме гучна
ушчунаць рэшту эмоў нячыстых,
што прагнунуць зганьбіць нашу лучнасць;

наровяць край наш родны, любы,
дабро й жыцьцё, што бралі з боем,
аддаць на новы зьдзек, на згубу —
у рукі спрытных людабояў.

І прысягнем, на зайдрасць тлуму,
самі себе, святлу і веры,
каб ня чыніў манголец глуму
і больш ня стукаўся у дзвіверы ...

XIV

О прысяга, о сіла свята,
дух ваяцкі бы птах узъяляе.

Узъяляе на крылах і кліча
войска грознага лік павалічыць.

Яно прыйдзе і стане зь мячамі,
сіла гневу дзе б'еца з начамі ...

I, помню, я на міі пахараешу душою.
А можа не краса была ў дзяўчынцы той, —
Дзяўчынцы ўпіцканай, і кволай, і худой, —
А штось вышэйшае, што Рафаэль вялікі
Стараўся выявіць праз Маці Божай лікі.

— * * *

Балона лепшая ў штодзённіку жыцьця!
Зноў з ціхай радасцяй цябе чытаю я.
Хай шмат чаго ўжо з тых гадоў крыніца змыла
У памяці маёй, хай тэй дзяўчынкі мілай
Ужо воблік губіцца ў ўсіх глыбіне, —
Я веру, ў цяжкі час ён гляне на мяне.
1912

— ◊ —

ВЭРАНИКА

(Вершаванае апавяданьне)

É un pensier del mio capo
(Яна — выдумка мае галавы).
Giovanni Prati

Я на душы вайсковай маю
Жыцьця мінулага пячаць:
Схачу свой вольны верш пачаць, —
І ўраз мінушчыну згадаю;
Удалъ вядуць мяне съяды
Да вас, дзіцячыя гады.

Устае перад маім паглядам
І вулка, веючая сном,
І ціхі, старасьвецкі дом
Зь цяйністм і зьдзічэлым садам;
Над ім шпакоўніца ўгары,
А ўкруг съхіліўся тын стары.

Дом гэты да паноў Забелаў.
Суседзяў нашых, наляжаў;
Я змалку там штодня гуляў,
З дзяцьмі іх лез на дахі съмела,

дзе ў пякельных агнёх навальніцы
сінь крывёю варожай імліцца.

Прысягне, скажа шчыра і прости
у часіну ваяцкага хросту:

«Для цябе, беларускі народзе,
сіла збройная волю народзіць!

Ахрысьці на ахварыя чыны
у змаганын за славу айчыны!

Маці родная! Вораг ніколі
ня скую крывёй купленай волі!

О прысяга, о сіла свята,
дух ваяцкі бы птах узъяляе!

*

Тут, дзе воды Нямігі ўліваюцца ў Сьвіслач,
Сотні год дзе няволя чужацкая вісла —
На зняслаўленым пляцы разьбітай сталіцы,
Векапомнага Минску, дзе радасць іскрыща,
Над касцямі ахвараў вялікіх, пад съягам
Далі Богу, народу й Радзіме прысягу ...

*

«У белай пене праносіца коні, —
Рвуцца, ўмкніца і цяжка хрыпяць ...
Стараўся Літоўскай Пагоні
Не разъбіц, із спініца, ія стрымаць!»

XV

Грымяць і грымяць цягнікі
у бліску гарматных усхліпаў.
У трывозе вар'яцкай вякі,
здалося, да земляў прыліпі ...

А шлях не кароткі яшчэ —
наперадзе шмат кілямэтраў.
Ляціць цягнік ўсё шпарчай
наўсперак згубнаму ветру.

У воблік напятай начы
вачымы ўпіваюцца воі.
У туку ляціць далячын
і іхныя думы-настроі ...

*

Зыйшліся у грозным бай
вялікія, грозныя сілы.
Радзіма на варце стаіць —
да сну анікога ня хіліць.

Да съкібаў вільготных прыляж,
адвага, часіну паслушай:
дрыжыць пад нагамі замяля,
прыўмае і радасць і скруху.

З-за воблакаў месяца пасе
падзеі напятыя сутак ...
Няпрошанай госьція прысеч
ля крыжка збуцьвелага смутак ...

— * * —
I просіць, і моліць устань
сіноў дарагая матуля,
абраз няўмірушы Хрыста
да сэрца гарачага туліць:

— Зірнече, саколы, з магілак сърых
на съвет гэты Божы, на наскі!
Малися і плачы, каб нашай зары
ізноў не пасеклі на часткі ...

XVI

Ні матулі ні ейнага плачу
і ня чуюць сыны і ня бачаць.

Ані сонца, ні зораў, блакіту,
ані медзі ня бачаць ракітнай.

I зынішчальны узълёт навальніцы
не згадаецца ім, ня прысьніща.

Прыняла іх зямліца ў пасыцелю —
вечер лісцем курганы усьцеле.

Пракувае зязюля ураныні
пра ахвары цяжкага змагання.

Неба хмары сівяя падоіць
і напоіць сыноў сърадоем ...

*

Съпеце, съпеце, крывіцкія воі,
ушануюць браты вашы мроі;

ушануюць і дзеци, і сёстры
сэрца жалем съціскаочы гострым;

ушануе змагарыя чыны
Маці нашая, Маці-Айчына!

А зарою умынецца вечар —
прыйдуць маткі да вас і укленчаць ...

I дзяўчаты, каб сны не каралі,
асыпаючы сълёзаў каралі

на съяжуткі пясочак съпучы,
засылаюць аб крывідзе разлучын:

— Дзе-ж ты, любы сокал,
Дзе-ж ты, сінявок? ...
Я журуся, я чакаю —
Любы, адгукніся! ...

Будуць дні і цалюкті ночы
гаварыць аб нядолі дзяячай,

ішасце з даляў сваё будуць кілакаць
па ўсё па краіне вялікай:

— Я-ж кахала цябе, мая радасць? ...
Помніш росныя съцежкі у садзе? ...

Помніш речку, крынічка дзе звоніць? ...
Ты прыйходзі ды з кветкай піоні ...

Хвалі беглі, каціліся ў далі,
Квала кветкі-піоні гайдалі ...

Я-ж кахала цябе, мая радасць? ...
Помніш росныя съцежкі у садзе? ...

XVII

Плынуць жалобныя развагі,
плынуць і коцяцца паволі:

— Пад бел-чырвона-белым съягам
ляглі сыны за ішасце волі ...

— За рэкі й руністия гоні,
за Край вазэр, красы і веры,
за гар крывіцкага Пагоні
ляглі крывіцкія жаўнеры ...

Рваў яблыкі, рабіў садом
І крыкам поўніў цэлы дом.

Вясёла ўшлі гулянкі нашы:

Пад шум і гук размах руки
Зьбіваў здалёку гарадкі,
Чувача быў съмех, як „мала капы”,
І кожны сунімаў свой плач,

Калі ўразаўся ў плечы мяч.

A вечарком мы выпушчалі
У паветра белых галубоў:

Зрабіўши некалькі кругоў,
У вышынню яны шыбалі,
Як чыстыя сънег, кружылі там
І падалі на дахі к нам.

Калі-ж сачыўся бледнаваты
Зор сініх бліск праз небасъхіл,
І уплятаўся вулак пыл, —
Мы ўсе пляялі каля хаты,

І супаўняў нягучны хор
Маркотнай песьняй съціхлы двор.

Так у гулянках пралятала

Маё дзіцячай жыцьцё,
А поруч ціхае дзіцё,
Дачка Забелаў, узрастала.

Яе мала знаў: яна
Заўжды была сама, адна.

Жылося цяжка Вэраніца
(Хай так дзяўчыну будзем зваць)
Яе памерла рана маць,

І на было зусім сястрыцы,
А баські сэрца хоць і меў,
Ды прытуліць яе на ўмеў.

Таму з маленства палюбіла

Хавацца ў сад стары яна.

XVIII

Ёсьць такія, што кажуць гэтак:
«Нам сваё наймілей бывае,
няхай восень сабе ці лета
узвівае свой съпей над краем ...»

Хай што хочуць гавораць людзі —
не такі ўжо вялікі грэх ...
Сёння тое злачынствам будзе,
калі думка чыя памэр!

Не здалее ніхто на съвete
гадавацца, як трэба, жыць,
калі ўзълёт іхны злоснік венц
разапне на шпянёх мяжы ...

Чаго варта цяпер істота
у цяжкую жыцьця пару,
што наровіць, як смоўк, употай
прымактата да моцных рук?

Мо' таму й гнёў душу сыціскае,
і спадае съляза з вачэй? ...
Толькі грэшнік чужымі рукамі
на рагніе славу дзён пяча!

У мінulaсьці — час пражыты —
думку продкі радзілі днам,
каб да сонца, крывёй ablity,
гонар Бацькаўшчыны падніць.

Шанаваць, съцерагчы нам трэба,
гартаваць і далей расыцца,
каб пад родным, блакітным небам
наканованы шлях прайсці!

Да Маці...

(Апавяданье)

АД РЭД. Ніжэй зымішчаем апавядань— вадзе Паслья задумайся: пераходзіць на другі бок, ці не? Дый кладка такая вузкая. Але ахвота хутчай сустрэца з майерамага страху, і пачаўся рзыкоўны пераход цераз кладку. Асьцярожна трываючыся з апрышча ѹ падпіраючыся зноўзменам на беразе кіем, ён быў прыгодаў перарабаўся на другі бераг. Ад кладкі сцежка вілася якраз у кірунку касыцёла, вежы якога былі ўжо навет відны за невялікім узоркам, што, пад пodyхам яшчэ зусім начутна ветру, то сіней лёнам, то шароў-сераброў нісьпельм жытам. Такая дарожка давала ахвоты да далёшага падарожжа, і хлапчук, падскокаўчы на сваіх малых босьбах ножках, падсып'яваучы нешта толькі яму зразумела, тулаў дзялей. Мінуў стада авечак, што пасвіліся адразу за рэчкай, паслья ўвайшоў у сінія загоны лёну. Глянуй на вёску, што цяпер засталася даволі далёка ѹздадзе і знёу падумай: ці на лепши віянца? У той хвіліне жанчына, што палала лён, выпрастоўваучы свой збалелы ад дайога нагінаньня крыж, заўважыла яго:

— Куды-ж ты ўдзенш, хлопча?

— Да мамы!

— А жы-жа ты?

— Мамін! — коратка ѹ весела адказаў той і пабег далей.

Увайшоўшы на ўзгорак, зъякога ўжо добра быў відаць касыцёл, затрымаўся. Так далёка сам ён яшчэ ніколі ня быў. Лепей спыніцца, падумай ён, і тут пачацца на маму. Сеў тады на мяжы, пачаў зрывца краскі, укладаць іх. Надакучыла. Зыйшоўшы крыху набок, пачаў будаваць хаткі з паску, уквеочаўчы іх вялікім полымем. Вёска як вымерла. Толькі лёгкія дымы з некаторых каміноў сцьветылі, што жывуць тут людзі. Выглад хатаў гаварыў, што небагатое гэта жыццё ѹ невялікае. Але людзі жылі — працаўалі, адводзілі душу сумным, прыгожымі песьнямі, і мройлі — чакалі лепшыя сабры:

Цяцёрка, цяцёрка, скажы
Ці будзе пагода, ці дажджкі?

Калі будзе пагода — сядзі,
Калі будзе дождж — ляжі!

Цяцёрка ня раз прарабавала ляцець, але хлапчук, стараючыся не зрабіць ёй крӯбы, пальцам прымушаў яе зноў складаць крыльле.

Заглыблены ѹ свае справы, хлопчык і не спасыцярог, што з заходу пачацца насонавацца, як сцяня, цёмная хмара, закрываучы блакітнае неба. Урэшце яна глынушка ѹ сонца. Маланка, а тут-же за ёй адрысты гром змусілі хлапчука ўскочыць на ногі.

Спалоханы, аглядаўся навокал, але ён быў відань ані жанчын сярод загонаў, ані авечак. Спачатку кінуўся ён у бок вёскі, каб там шукаль прыпінішча, паслья аднак завярнуўся і пабег у кірунку касыцёла, бо-ж там была ягоная мама — там толькі мог ён быць бясьпечным.

Маланкі, пяруны штораз сціскалі страхам сэрца хлапчука. Хутчай, хутчай! Ягоны дробны ножкі тупалі па сцяжынцы, спаткацілі аб каменьне. У пакрытай кудлатым лёнам галоўцы была

толькі адна думка: хутчай да касыцёла — там мама! Яна прыгалаўшы, схавае ад грому!

Зусім пачымнела. Ён ужо хацей схаваца пад галінамі дзікай ігрушы, але чартовы гром з маланкай выгналі яго адтуль. Яму хацелася плакаць кричаць, але ад страху на мот. Здавалася, вось-вось маланка спаліць яго, чорныя хмари назаўсёды адгародзіць яго ад мамы ѹ ад вёскі. Але ён бачыў ужо мураваныя сцены касыцёла, народны пашахвільны дом, а за ім млын, краму ѹ іншых будынкі.

— А Божачка, каб-же дабегчы, — думаў хлапчук, і апошнімі сіламі бег далей — ужо шырокім гасцінцам, выціраючы вочы да паску, што гнаў віхор яму насыструч.

* * *

Ашалелая бура выгінала дрэвы аж да зямлі; некаторыя падалі, вырваныя з карэнінем. Покатам кляліся налітая зернім нівы. Скошаныя капіцы сена віхор ірвяў угару, і разам з паском з дарогі палепі разносіці па сцеве: зрываў стрэхі, ішчышы будынкі. Пяруны білі адзін за адзін. Не небасхіле зачыранваліся пажары. Сонца, здавалася, згасла.

Людзі думалі, што насташті канец сцвёту. Запальвалі ѹ хатах съвечкі, падалі перад абразамі на калені, із страхам памглядаючы ў цемру; малілі «Усемагутнага, каб захаваў ім жыццё ѹ на помнікі» прагрою. Навет жывёла базыльва забілася ѹ куткі. Дарогі апусцелі. Урэшце лінуў дождж.

Ашалелая бура доўга зьдзекавалася над людзімі ѹ прыродай. Урэшце, наспіцьшыся зынічэннямі, супакоілася. Цёлкі плацала горкімі сязамі, бо яе была віна — не дапінівалася хлапца. Бацька ня знаў куды кінуцца.

А хлапчук, хоць і з пакалечанымі наўгамі, але цэлы ѹ здаровы, трываючыся за руку маці, варачаўшы дамоў. Ён быў шчасліві, што имаў ўсё-ж удалося учыць ад буры, дабегчы да народнага дому — а там была ягоная дарагая, адзінай мама. Цяпер ён туліўся да яе, падыходзічы да роднай хаты. Бацька, што стаяў у дзяўзярох, пабачыўшы абодвух, адварнуўся ѹ вышер рукавом вочы.

Я. Жывы

ПАВІНІЦЛАВАНЬНЕ

Беларуская Рэдакцыя радыя «Вызваленіе» вітае ўсіх нащых суродзіча ѹ Вялікім Сыяткам Нараджэння Хрыста і жадае беларускаму грамадзянству на эміграцыі плённага ѹ часцас্লівага Новага Году ѹ прыятальні жыцці ѹ змаганні за нацыянальны Ідэалы.

Беларуская Рэдакцыя радыя «Вызваленіе»

Сымех гэткі маюць толькі дзеци! Ды людзі зь яснаю душой; І ён жаўзаранак той, Звінёй і ўжо каханьня сеці Нячутна ішчышы, як ураз Зырваўся, здрогнуў і пагас.

Накрыла ясны твар дзявочы Задумы сумна імгла, На плечы ручка мне лягla, Спагадліва зірнулі вочы I далацеў к майм вушам Ласкавы шэпт: „Мо прыкра вам?”

Не, зорка, мне ня прыкра болей, Бо бачыла адно душа, Як ты сцяня і хараща, Як рада ты жыццю міжволі, Уся пад срываю расой Зь істужкай сціплай між касой.

I мела дзеўча выгляд маці, Калі тады ка мне яна, Трывожнай ласкаю паўна, Схілілася, як да дзіцяці, Зіяючы перада мной У новай пекнасці жывой,

У тэй, што з постакай дзяўчыны Зылівала мацеркі чырты. О, як прыгожы-дзіўны ты, Двойной красы аблік адзіны! Ажыў у ім твой вечны цэль, Мадон тварыцель, Рафаэль!

I прад высокаю красою, Увесі зачараваны ёй, Скланіўся я душой маёй, Натхненнай, радаснай такою, А ў сэрцы хораща было, Там запалілася цяпло.

Мінулае ѹ сучаснае

Апошнімі часамі на бачынках рэспуб-кананія прыйшлі, аказваецца, і ўсё ліканскага беларускага друку іншы раз фальклорыстыя, што працаўалі на Беларусі. Зацікаўлены ѹ магчымасці ат-зісторыі беларускага мастацтва. У рымаша матар'я для гэнізіза трагічнай БССР засталіся яшчэ людзі, якія на-жаль толькі ѹ дазволеных ім рамках, на-спыняючы такое-сякое дасьледнае пра-цы, адшукваючы зоры пасеняе народа-дам на культурнай галіне. Частка таго, што дасьледацца трапляе ѹ на бачын-кі савецкага друку, бо-ж як-ні-як шыльда сувэрэннасці БССР не дазваляе замоўчаваць усяго. Аднак а дасьледа-ні ѹ поўным значаньні этага слова гаварыць не даводзіцца.

Крытык Абэцэдарскі разглядае матар'ял, апублікованы С. Багуслаўскім у савецкім друку. Старадаўні дакуманты съветаць нам, прыкладам, аб вялікім і актыўным узделе Беларусі у пад-будове першага расейскага тэатру ў 1672 г. пры цары Аляксандру Міхайлавічу. Аказваецца, што ѹ другой палове 17-га стагоддзя ѿтварыліся ўзгоракі беларускіх кустароў-рамеснікаў перасяліліся ѹ Ресею, на лічачы тых, што паходзілі зь беларускіх земляў, ужо тады акупаваных Маскоўшчынай. Сярод пасадзкага жыцьства Масквы было больш за дзесяць практнатаў выхадцаў ѹ Беларусі. Яны былі добра знамяня з тэатральным ма-стасцам, бо яшчэ да 17-га стагоддзя дзесяцьніца царкоўнай і школнай дра-мы на Беларусі была шырокаведамай і старадаўнай. Таму зусім зразумела ѹ яны наўпадково тое, што ѹ якіясці першых актораў першага расейскага прыдворнага тэатру былі выкарыстаныя, і то галоўным чынам, Беларусы; яны прыхільна ставіліся да тэатральнага мастацтва, у той час калі Расейцы ня ведалі яго ѹ ставіліся да яго адмоўна.

Беларусы былі прыцягнуты ѹ да справы тэатральнага афармлення, дэкарацыяў, машынізацый сцены, бутафоры ѹ г. д., дзе таксама занялі амаль галоўнае месца. Дакуманты таго часу (кніга «Міяшчанская слабада» 1677 г.) часамі захавалі навет асаблівасці беларускіх наўгадалі перасяленцам з Беларусі. Тут паказаны ѹ шматлікія беларускія прозыўшчы ѹ дзяржавінкаў першага расейскага прыдворнага тэатру: актораў, будаўнікоў, тэатральных касцюмістар, машыністых сцены ѹ г. д.

Дакуманты падаюць дэвадкі ѹ аб ма-стасцях запросінах у Маскоўшчыну спес-вакоў ѹ Беларусі. Гэтак, прыкладам, цар Аляксандар запрасіў у Маскву пасадз-кага сьевака Івана Коклю разам з усім сям'ем. Зь Беларусі ѹ Маскву на запро-сіны прыляжджалі настаўнікі сьевакаў, што вучылі потнага шматталоснага пля-нины дзяцей маскоўскіх знатных чы-ноўнікаў (вяяводаў, д'якаў) і вучняў ма-настырскіх і царкоўных школаў.

Даволі цікавы дадзеныя аб сувязях беларускага народу з тэатральнай дзяй-ні можна знайсці ѹ ведамага расейскага тэатраведа Яўрэйнава. У ягонай кнізе «Історыя русскага театра», выдадзенай у 1955 г. у Нью-Ёрку, ён кажа, што беларускія калядныя абрэды з выдатнай «Казой» лепши за ўсё пераконваюць ад-куль ідзе генэза драмы. Да такога пера-

дасьледацца тэатральнае беларускія культуры ї іншых суседзяў.

Насоўбаўца сунмія пытаны: ча-

му-ж маўчыць аб усім гэтым савецкія беларускія дасьледнікі? Нам кажуць аб нахтніх усіх савецкіх рэча-насці, свабодзе, традыцыях, успрыманыня ї г. д., а на справе выходзіць, што ўсё абмажкоўвацца ѹ найлепшым вы-падку весткамі аб працах іншых, не сваіх. Значыць і далей існуе, як і існа-вала, боязь сярод наўкуоўцаў і дасьлед-нікаў БССР упясці ѹ «съмроты» грэж нацыянальнізму. Значыць і надалей аўке-тыўнае дасьледаванье беларускіх куль-туры лічыцца ѹ БССР грэхам!

Хіба-ж не паказальны тут факт, што праца Л. Кубы аб беларускай песенні, на якой ужыршыло разглядацца

пытацьні: чы беларускія пабудовы песеннага фальклёру, важнага толькі тэартычна;

але ў прыкладзе — дагэтуль не пе-рэваждзеніе на беларускую мову. У галіне беларускай стара-даўнай культуры ў БССР існуе ні-воднага салінага ѹ паважнага выданья: пяма навет зборніка, дзе-б былі зъмешчаны тэатральныя пытанія, што рэдзася трапляюць у савецкі друк.

Вялікай ѹ багатай цалінай беларускай культуры єтак і застаяе амаль што наякранутай, чакаючы на свой час, на вольнія ад паняволенія ўмовы.

Мікола Куліковіч

Дасюль яшчэ яно палае; Здаецца — ўмерла, але ўраз

Праб'еца зноў, і пройшлы час

Прад ім у згадках праступае;

Як пры агні ці цеплаце;

Таёмны надліс у лісьце.

І конь крылаты да Парнасу

Мой дух імчыць тады, каб я

Былое апяваў паслья.

Ды як знайсці съядыды Пэгаса

На бруку места? Цяжка ўперш!

Спачынъ-жа трохі, верны верш!

<p

З даўніх успамінаў былога камуністага

(Пачатак гл. у папярэднім н-ры)

ЗАКРЫЦЦЕ БЕЛАЙ ЦАРКВЫ У МЕНСКУ

Адночы ў лютым 1928 г. миене паклі-
калі ў камітэт партыі гораду Менску.

— Ёсьце паважные заданье для вас,
таварыш... — сказаў міе сакратар.

— Добра, таварыш сакратар, што тро-
ба?

— Заўтра а восьмай гадзіне вечарам
трэба будзе зрабіць вялікі даклад у
клюбі Леніна для работнікаў чыгункі.
Што-небудзь супраць рэлігіі і съвтароў
— разумеў?... Траба прафесцыі розло-
чыю, што які працоўны дамагаючы а
уряду, каб закрыца Белую царкву.

І дадае, перадаочы мне поўнасцій
зрэдагаваны тэкст:

— Эта гэзальція павінна быць пра-
гасаваная такі, якой ёсьць, бо ко-
пія ёё жо разасланая ў рэдакцыі мен-
скіх газетаў. Пасля заўтра яны ўе над-
рукуючы на першай бачынцы... А ро-
шту палагаю з прысунтым тут сакратар-
ром камуністычнай ячейкі чыгуначных
майстэрняў.

— О, ўсё ў парадку, пойдзе як па ма-
сце! — голасна заяўві сакратар Абра-
мовіч. — Рэзальцыя дастаткова даўгая,
каб пры ёй заснүху хоць які сход, і яе,
як выхадзячыю ад работнікаў, прадста-
віць прэзыдэнту Гучку, які сам беспар-
тыні й амаль веруючы. Прынамсі яго
ліцаў такім.

— І ён згаджакаецца? — зьдзіўлены,
пытаючыся я.

Сакратар ячейкі ўсміхаецца ў адказ-
вае мне пата��уючы.

— З вашага боку, таварыш, трэба, каб
даклад быў як найдайжэйшы, каб за-
цягнуць сход да другое ці трэйце га-
дзіны раніцы, — заканчыў быў, — бя-
ручы шапку, — а я на сабе бяру рэшту.
Вы пабачыце, што рэзальцыя будзе пра-
гасаваная... Усно добра, таварыш!..

Я быў ашаломлены. Ни будчы яшчэ
добра ў курсе практикі камуністых
у іхных дачыненіях з працоўнымі маса-
мі, я наўнона верыў, што перадусім трэба
пераканаць працоўных у непатрэбнасці
рэлігіі.

Заместа гэтага — што за паганая ка-
мэдзя мае разыграца на маіх вачох у
клубе Леніна!

І ўсё прышло запраўды «як па ма-
сце». Усё было «шудоўна наладжана». Каб
прадаўжыць сход, начальнік яго ў во-
сем гадзін, а ў дзесяць. Мой даклад за-
муністычнай, вызначанай менш-больш за-
гадзі, для формы задалі колікі пытава-
нію; славутэя рэзальцыя, адбіта ў
сакратар-яче на машынцы, і прадста-
ўленая ў канцы Гучкам быўа прынятая
«аднаголосна».

Яна была «прагасаваная», але як і
кім? Перадусім — ужо было калі трох
гадзін раніцы. Вельмі мала работнікаў
засталося ў замі. Ды ў гэтыя быўі на-
столькі змучаныя, што напэўна пічога
не разумеў, што ім Гучка зачытваў.
Іншы думалі толькі аб адным: хутчай
грагасаваць за тое, чаго ад іх дама-
гаючыца. Усядно, не сядзяно ды цераз
тэлізен ўзмісці паддакца. Дык, кан-
чайма гэты сход, вяртаймася дадому —
спаси! Бо-ж цераз тыры-чытыры гадзіны
тэбя ѿсьці на працу!

І ўжо гэта раніца менскіх газеты
сипявалі перамогу!

★

А тымчасам іхная перамога была пе-
радрасная. Жанчыны, ды ў шмат якія
чыгуначнікі, даведаўшыся, што здары-
лася, пастанавілі не дапусціць да зак-
рыцьца іхнай дараўгай царкви. І рані-
цей вызначанага на закрыцьце дніх
сабралася колі сотні перад уважодам у
царкву, спакойна заняўляючы сваім му-
жыкам, работнікам і камуністым, мілі-
цыянэрам і агентам ГПУ:

— Вы ўўждзенце сюды толькі па на-
шых трупах!

— Вы-ж самі гласавалі за закрыць-
цё царкви! — адказвалі ім камуністы.

Пашто-ж тады ўся гэта гісторыя!

— Мы гласавалі? Ніколі ў жыцці!..

Мы навет на прысунчылі на сходзе...

— Але-ж вачыя мужыкі...

— Наши мужыкі — гэта на мы! —

адказвалі жанчыны. Мы не згаджаемся

з імі — і ўсё!

У запраўднасці-ж гэтае «не згаджа-
емся» на зусім тут падыходзіла. Бо-ж і
бальшыня ворагаў нашай беларускай
сацыялістычнай дзяржавы, зильнейшых
агентаў імперыялізму — уключна з усі-
мі вами, паважаныя чытачы — толькі
зъедліва ўсміхнущы, прачытаўшы гэты
эпіграф майго чарговага прынагод-
нага артыкулу. Маеце шчасце, што ня маю
пад рукою адпаведных санкцыяў —
у краіне пераможнага пралетарыяту,
дзе пасыядоўна праводзіцца ленінска-
сталинскія нацыянальныя палітыка, за-
такую ўсмешкую вы атрымалі-б паводле
заслугаў — ужо закладалі-б фундаман-
ты камунізму недзе паміж белых
мільдзізмі, якія, калі верыць навоначым
съветкам, ўсё яшчэ не пазыбліся адна-
асобніцкіх ухілаў.

Але дзеля того, што гнілы буржуазны

съвет, у якім нам даводзіцца жывасць,

сацыялістычных мэтадаў ідэялічнага

перавыхаванія на прызнаніе, дын не за-

стаєцца мене пічога лепшага, як паміж

(буржуазным) ваўкамі выць павоўчым:

стараца пераканаць вас фактамі. І

вось я вам аўтарытэтна заняўлю, што

БССР ужо стаіць на шляху да аддзя-
ленія ад Савецкага Саюзу.

Для скеп-
тыкаў і прафесіяналных недаверкаў

тут-же падающыя нязыбітныя доказы.

Арштавалі старога съвтара Белай

царкви — ён толькі што вярнуўся з вы-
гнанія — прысудзіл яго, пад агульным

закідам «контрэрвалюцыйнай акцыі»;

на высытку ў Салаўкі, дзе ён напэўна

загіне ад голаду ў холаду. Адначасова

арштавалі калі дзесяці чалавек, адна-

го дымісіянага, аднаго доктара й. г. д.,

абвінавачаных у выдзеніні «контрэр-

валюцыйнай акцыі» пад кіраўніцтвам ста-

рога безбароннага съвтара. Такім чы-

нам было «даведзена», што съвтары

працоўцу «супраць савецкай улады, а

царква — гэта «гнізда рэакцыі». І, вы-

біраючы ахвяраў у вясіродзідзе блізкім

да чыгуначнікаў, застрашалі іх, каб

зламаць гэтым самым ѿсянкі супраць!

— Арыштавацца шмат людзей ві-

ноўных у змове супраць савецкай улады,

— казалі працоўнікам камуністы,

— Бачыце да чаго даводзіць абарона съв-

тароў!

— А ці заўтра не наступіць чаргага на

мяне ці маю жонку, — думалі нешчас-

ліўві.

Калі гэтыя вельмі «дэмакратычнай»

методамі масы былі «перакананы», бы-

ло прыступлена да новай «кансультацыі»

у тым-жэ пытанні: «траба, ці на трэба

закрыць праваслаўную Белую царкву на

Савецкай вуліцы ў Менску?» Але гэ-

тым разам было пастаноўлена не арга-

нізаўніць мітынг ў дакладамі, а пра-

весьці справу «пасмеінаму», г. зн. на

тайных сходах у майстэрнях ці бурах

арганізація «кансультацыі», забясьпечы-

вачыцца, каб нікто пасыль быў мог скা-

ваць, што ён не галасаваў ды даючы

падпісваць «галасавачаму» адмыслова

выпрацаваную формулу. Так як больш

мечты, якія падпісвалі сходы, каб

заславіць чыгуначнікаў, якія павінен

азначаць «бліскучую перамогу марксіс-

тага атэзму над контрэрвалюцыйным

хрысціянствам»...

Усе гэтыя махінацыі непакоілі мяне,

калі я ўшоў па Савецкай вуліцы, каб

прысунтым, як прадстаўнік газэты

«Рабочий», пры афіцыйным і дэфі-

ніткім закрыцьці Белай царкви. Гэ-

тым разам таксама я быў «добра ў курсе

справы»... Да такога ступені, што ўжо

было нікага сумтвеў, што да за-

праўдай варгасці «дэмакраты».

Пазыціўнікі, падзялічыці «выборы»

закрыцьці ўсіяякія, выбары, зі

аднайчынай, якія ўзялі ў гэтыя

гэтыя сходы, але якія ўзялі ў гэтыя

Зь беларускага жыцьця

Беларусы ў Задзіночаных Гаспадарствах Амэрыкі

(З РАЗВІТАЛЬНАГА СХОДУ З А. ДР. ЧАСЛАВАМ СПОВІЧАМ)

А. Др. Ч. Сілівіч, прыехаўшы з Ангельшчыны, прабыў у Задзіночаных Гаспадарствах Амэрыкі трох месяцаў, шмат тут цяжка папрацаваў і зрабіў добрую работу. Наконадні свайго ад'езду, 6-га снежня 1957 г., ён меў сядр Беларусаў у Нью-Ёрку разыўтальну чытань, у каторай падзяліўся сваім ўражаніямі з нацыянальнае дзеянісці беларускіх эмігрантаў ў Задзіночаных Гаспадарствах. Зь некаторымі гыняткамі, паважаны госьці досьць зверхне даткнуўся пазытывных бакоў працы беларускіх эмігрантаў у гэтым краі, ба ў трох месяцаў ды будучы абцяжараны іншымі заданіямі цяжка глыб'ё ў ёй разабрацца, а, з другога боку, госьці, відавочна, не хацец прычыніць некаторым няпрыемнасці. У дыскусіі, адылі, пытаныне было паглублены. Я гэта хачу адцеміць тваі мамонты з чытаны ў дыскусіі, каторыя маюць важнае значэнне дзеля будучыні нашае эміграцыі.

Нішто не застасцца бязъ змены. Што не разыўваецца, не павілічаецца, наагул не расьцець, тое застасцца ад іншых у сваім развою, змяншаецца ѹ замірае. Гэта права прыроды, з каторага я вылучана грамадзтва і грамадзкая дзеянісці. Рост можа быць біялягічны, арганізацыйны і культурны.

Што да першага, дык паважаны чытальнік засціміў, што ў беларускай эміграцыі ёсьць вялікі працівнік радзімаў бесьсмейных або, наакі, какучы, бяздзетных. Ен падаў колькі праўдападобных прычынай гэтага, але за найгалаўнейшую з іх ўважаю нехенансене мець дзяцей, што ўзноў ёсьць вынікам асабістага эгаізму, дэмаралязациі і нястачы патрэбы.

Што да стану арганізацыйнага, дык тут сцьверджана, што німа ўсъведамлівна старо і несвядомае новае эміграцыі, асабілівай пакіненая бяз увагі каталіцкай чытальні эміграцыі; каталікі Беларусы на маюць настаго беларускага чытальні, з малымі вынікамі, кірілічны ўмекоў, а лацініцай пабеларускую близу «нічагусенька» на друкуюцца. Із свае сутычнісці із старой эміграцыяй у часе прыезды да Задзіночаных Гаспадарстваў Ч. Сілівіч вынес перакананне, што грынама 20% яе можна яшчэ ўратаваць.

Німа культурнае работы сярод нацыянальна-свядомае так званае неінтэлігентнай. Летасць, дакладней: у леташнім школьным годзе, у Нью-Ёрку былі Культурна-асьветныя сходы (або вечары), на каторых програма была разычана і на неінтэлігентнай, што з гэтага часткава і карысталася; таксама бывала патрошку слухачоў і з паміж старое эміграцыі. У сёлетнім школьнім годзе такіх сходаў нішчата.

Сцьверджана, што эмігрантаў удзеражаючы альбо асыміляці сваі царквы або сваі касціл, фінансавыя самапомоччныя арганізацыі і сваі культурнае жыцьцё. Царква ўдзеражае пры сваім народзе дзяякуючы рэлігійна-нацыянальны традыцыйны, самапомоччны арганізацыйны дзеля таго, што даюць забясьпечаныя на ста-расыць і ад нішчаных прыпадкаў ды выхад з іх цягне за сабою страту гэтага забясьпечаныя разам із стратою дагэтуль даваных складак. Назіраныні над чужанаціональнымі групамі святчанаці, што царква ў фінансавыя самапомоччныя арганізацыі ўдзеражаючы пры сваім народзе арганізацыйнай, але на могуць уздеражыць этнографічна ў захавань нацыянальную актыўнасць сваіх сабору. Мы часта бачылі, як людзі належаць да свае самапомоччныя арганізацыі і да сваіх царкви, але гамонія ўжо складае толькі падшытэльскую, роднае мовы нат не разумеюць, і казані ім бываюць таксама падшытэльскую. Каб эмігранты захавалі сваю мову ѹ нацыянальнае пачуць, треба, каб побачаць царкву і самапомоччны фінансавыя арганізацыі, было яшчэ нацыянальна-культурнае жыцьцё. Гэтыя дзеянікі мусіць дзеяні альгачансна.

Што да царквы ды ёсьць рунапасць пра будынкі пад сцятыні, але німа рунапасць пра падручнікі рэлігіі. Тыя бацькі, што вучачаць сваіх дзяцей рэлігії, касцілісткі, падручнікамі чужанаціональны. Каталіком, праўда, наўнічаны выдаў кс. Фр. Чарніўскі катхізмоўку кс. др. Я. Рэншчыця, але гэтага мала.

Нигодна з фінансавыя самапомоччныя арганізацыі. Ужо мінула сем месяцаў, як кангрэс Беларуска-Амэрыканскага Задзіночанья зрабіў пастанову пра безадвалочнае арганізаціонаванне беларускага кааператыўнага банку і выбраў арганізата, а справа дагэтуль ані з месца не

(Канада), а сёлета пра яе нічагусенкія чуваць, хоць там вучыць ёсьць каму і ёсьць каго. Пра беларускія школкі ў зарубежнікі і казаць німа чаго, там, відавочна, і ўдум нікому на прышло их закладаць.

У нас німа такіх канечніх патрабных кніжак, як беларускія чытанкі дзяцём падручнікі гісторыі Беларусі і хоць-бы з амнажаўшы падручнік географіі Беларусі.

Адзін чалавек працуе над слоўнікам беларускіх мовы, і ён гэты слоўнік апрацуе; але хто яго выдастъ і хто рупіца пра выданне?

Усъвядамлівайне сваіх, а таксама пашыранье прайды пра Беларусь спрод

чужых можа ѹ мае рабіца таксама ў чужых друку. Адзін із радных Рады БНР на колькіх роках (сесіях) яе сунуў

стварыць із саброў і не саброў Рады адмысловую камісію, каторая бы гэтым занялася. Пасулені, адылі, ягоны звалыўся маўчанка. Калі на роках Ра-

ды ўвесене 1956 г. той-же радны паўтарыў сваі дамаганыне, дык на пасулен-

не старшыні Рады паручылі стварыць такую камісію і налагу гэтым заняца

рефэрэнту інфармацыі; дарма што было

ясна, што з такога заладжаныя справы

нічога ѿ выйдзе. Так яно ѹ сталася.

Мінёў год і з гакам, а німа хоць-бы найменшае работы ѿ гэтым кірунку.

Прымеж того, што мы бачым. Расейская эміграцыя мае балоў як даволі сваіх

чытальні і газеты; ёй-же Амэрыканскі Камітэт Вызваленія выдае газету «Наше

Общее Дело». Газета выходитзе як бы на толькі расейскім эмігрантам, а ўсёй

еміграцыі, але фактычна яна служа расейскай пропагандзе сярод Расейцаў і нерасейцаў. У гэтай газете такая Сабурова і іншыя Расейцы на толькі пішуць на савецкіх тэмзах, але ўзыялічоша

расейскую гісторыю, культуру, арганіза

цию і інш., хвалішьва іх прадстаўляючы.

Магла-б гэтая газета быць часткай

біліярдскай (зъместам, калі на мо-ваю), калі-б Беларусы да ёе пісалі. Па-

добна ёсьць і з некаторымі іншымі не-

беларускім выданнямі.

Навукоўцай ѿ нас на эміграцыі надта

мала. Нельга сказаць, каб было шмат і

дзеўней культурна-асьветных працаўні-

ку. Дзеля таго гаспадаранье аднымі ѹ

мусіць быць вельмі ўмелое, каб

усіх як найляпей выкарыстаць дзеля справы свайго народу...

Усе пералічаныя тут вялікія заняты пры добрых воліх беларускія эміграцыі могуць быць папраўленыя, калі з папраўкою не адвалакаць. У праців-

ным выпадку з кожным месяцам справа будзе горшыць і прыдзе час, што на пап-

раву будзе позна. Даўжэ, маючы на ўзве-

чы магчымасць папраўы, я і ўважаю за

сваю павіннасць паказаць нашым лю-

дзём запраўдныя стан, каб звязаць на

эта іхню ювагу. **Максім Прынскі**

ДЕНЬ ГЕРОЯЎ БЕЛАРУСІ У ТАРОНТА

У 37-ыя ўгодкі Слуцкага Паўстанія Галоўная Управа ЗБК наладзіла ў на-

дзелю 23-га лістапада ўрачыстую ака-

дэмію.

Святую Літургію ѹ Паніхіду за пал-легкіх у змаганыні за волю Бацькаў-

шчыны адслужыў айцеп Міхаіл у цар-кве ВАЛЦ сьв. Кірыла Тураўскага; ён-ж ў часе Багаслужбы меў прынагод-

на патрыятычна-нацыянальнае каза-

нанье... Пасыль Багаслужбы, для ўсіх

прысутных быў наладжаны абед у Бе-

ларускім Доме.

Афіцыяльная частка акадэміі распа-

чалася як чытальнікі, гадзіні папраўдні.

Рэфэрэт аб Слуцкім Паўстаніні прапо-

дагодзі тэрарыстаў. На саборе Л. Жураўскага —

— за ўмелася кіраваныне акадэміі, сп-

туту Іваноўскім, Шустам і Лімашэўскім

за іхні ўклад працы ѹ стараны для

арганізаціонаванія супольната абеду.

М. Казлоўскі

Ліст у Рэдакцыю

Паважаны Рэдактар,

У Вашай газэце «Бацькаўшчына» з 8-га снежня 1957 г. № 40 (383) пад зага-

лоўкам «Беларусы ѿ Міжнаціональным Канцэрце ѿ Нью-Ёрку» надрукаваны гэ-

тэжкі сказ: «Беларускіе мастацтва было

прадстаўлене беларускім народным хо-

рам хормайстры сп. Селях-Качанска (пять беларускіх народных песьні) і

танцавальнае групай Ньюёрскага аддзе-

лу БАЗА (народны танец «Крыжачок»).

Я, як кіраўнік Згуртавання Беларускай Моладзі Ньюёрскага аддзелу, пра-

тэстую супраць **БАЗА**, якое ўжо нека-

пілія ўзяло. Багаслужбы ѿзяло

канцэрце Folk Festival Council выступіла

танцавальная група Згуртавання Бе-

ларускай Моладзі ѿ Нью-Ёрку пад кі-

раўніцтвам сяброўкі Алы Орсы, а на

групу БАЗА.

Міхаіл Казлькоўскі

Кіраўнік ЗБМ аддзелу Нью-Ёрк

ПАДЗЯКА

Усім сілбром і чытальні, што пераслалі

мне календар і новагодні пажаданы, вялікіе дзякую.

Жадаю шмат здароўя, чысціць ѹ

поспехай у